

**TA'LIM TAMOYILLARINING ZAMONAVIY RIVOJLANISH
YO'NALISHLARI VA ULARNING PEDAGOGIK INNOVATSIYADAGI
AHAMIYATI**

Muallif: Nishonaliyeva Nilufar Maxmud qizi

University of Management and Future Technology, 2-kurs talabasi,

Filologiya va tillarni o'qitish yo'nalishi

E-mail: nilufar_nishonaliyeva@mail.ru

Annotatsiya (O'zbek tilida)

Ushbu maqolada ta'lim tamoyillarining nazariy asoslari, ularning tarixiy ildizlari hamda zamonaviy innovatsion yondashuvdagi o'rni tahlil etilgan. Muallif ta'lim jarayonini insonparvarlashtirish, raqamli metodlarni joriy etish va psixologik xavfsizlikni ta'minlashga qaratilgan tamoyillarni tizimli tahlil qiladi. Shuningdek, Xaydarov S.A. va boshqa zamonaviy pedagogik tadqiqotchilarning ishlari asosida yangi integratsiyalashgan tamoyillar — raqamli o'qitish, hamkorlikda ta'lim va uzluksiz o'rganish konsepsiyalari yoritilgan.

Аннотация (на русском языке)

В статье рассматриваются теоретические основы принципов обучения, их исторические корни и роль в современных инновационных подходах к образованию. Автор системно анализирует гуманизацию учебного процесса, внедрение цифровых методов и обеспечение психологической безопасности. На основе исследований Хайдарова С.А. и других педагогов раскрываются новые интегрированные принципы — цифровое обучение, совместное образование и концепция непрерывного обучения.

Abstract (in English)

This article analyzes the theoretical foundations of educational principles, their historical development, and their role in modern innovative pedagogy. The author systematically examines the humanization of education, the integration of digital methods, and the importance of psychological safety in the learning process.

Based on the studies of Khaydarov S.A. and other scholars, new integrated principles — digital learning, collaborative education, and lifelong learning — are discussed.

Kirish

XXI asrda ta'lim tizimi globallashuv, raqamli transformatsiya va ijtimoiy o'zgarishlar bilan chambarchas bog'liq. Shu sababli ta'lim tamoyillarining mazmuni yangicha talqin etilmoqda. Zamonaviy tadqiqotlarda (Xaydarov, 2025; Khaydarov, 2024) ta'kidlanishicha, ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi axborot almashinuvi emas, balki ijodiy hamkorlik, ijtimoiy muloqot va shaxsiy rivojlanish muhim o'rin tutadi.

Asosiy qism

1. Ta'lim tamoyillarining nazariy ildizlari

Ta'lim tamoyillari Forobiy, Ibn Sino, Beruniy, Navoiy singari allomalarning asarlarida o'z ifodasini topgan. G'arb pedagogikasida esa Komenskiy, Dyui va Ushinskiy tomonidan ilmiy asosda ishlab chiqilgan. O'zbekiston olimlaridan Xaydarov S.A. (2025) ta'lim va tarbiya jarayonida psixologik risklar, oilaviy muhit, ma'naviyat va ijodiy tafakkurning o'zaro bog'liqligini asoslab bergan.

2. Zamonaviy ta'lim tamoyillarining yangicha talqini

– Onglilik va faollik — ijodiy tafakkur va mustaqil qaror qabul qilishga yo'naltiradi.

– Ilmiylik va raqamli tafakkur — sun'iy intellekt va raqamli metodlardan foydalanishga tayanadi (Xaydarov, 2025).

– Nazariya va amaliyot birligi — kompetensiyaviy yondashuv asosida o'quvchining amaliy faoliyatini kuchaytiradi.

– Tarbiyaviylik — vatanparvarlik va milliy g'ururni shakllantiradi (Xaydarov, 2025).

– Individual yondashuv — o'quvchining ruhiy salomatligini himoya qilishni ko'zda tutadi.

3. Yangi integratsiyalashgan tamoyillar

– Raqamli o'qitish tamoyili

- Hamkorlikda ta'lim tamoyili
- Uzluksiz o'rganish tamoyili
- Axloqiy-psixologik muvozanat tamoyili

Bu tamoyillar innovatsion pedagogikaning poydevorini tashkil etadi.

4. Mashhur asarlar asosida ta'lim tamoyillarining kengaytirilgan tahlili

“Qobusnoma” — axloqiy mas'uliyat tamoyili

“Qobusnoma” asarida insonning o'zini tarbiyalashi va boshqalarga hurmat bilan munosabatda bo'lishi bugungi ta'limda axloqiy o'zini boshqarish tamoyili sifatida talqin qilinadi.

“Boburnoma” — kuzatuvchanlik va ilmiy tahlil

“Boburnoma”dagi kuzatishlar ilmiylik tamoyilining amaliy ko'rinishiga mos keladi, o'quvchilar ma'lumotni tahlil qilish va xulosaga kelishni o'rganadi.

“Avesto” — ezgulik va ma'naviy poklik tamoyili

“Avesto”da ezgulik, poklik, halollik targ'ib qilinadi, bu psixologik xavfsizlik va ma'naviy tarbiyani ta'minlaydi.

“Don Kixot” — ijodkorlik va fantaziya

Servantesning asari ijodiy tafakkurni rivojlantirishda, fantaziya va kreativ tafakkurga o'quvchilarni jalb qiladi.

“Alkimyogar” — ichki motivatsiya tamoyili

Koelyoning asari shaxsiy maqsad sari intilish va ichki motivatsiyani uyg'otishning pedagogik ahamiyatini ko'rsatadi.

“Ufq” trilogiyasi — ijtimoiy faollik va vatanparvarlik

Trilogiyada jamiyatga mas'uliyat, fuqarolik pozitsiyasi va vatanparvarlik hissini shakllantirish ko'zda tutilgan.

Xulosa

Ta'lim tamoyillari zamonaviy talqini inson omili, raqamli kompetensiyalar va psixologik barqarorlikka tayanadi. Insoniy qadriyatlar va innovatsiyalar uyg'unligi pedagogikaning yangi bosqichini belgilaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Xaydarov, S.A. (2025). Oilaviy tarbiyada va maktab tarbiyasida yuzaga keladigan risklar. 16-son, 9–11.
2. Xaydarov, S. (2024). Spiritual influence on child education in families. Web of Teachers: Inderscience Research, 2(11), 203–205.
3. Xaydarov, S. (2025). Oilalarda farzand tarbiyasiga ruhiy ta'sir o'tkazish. Modern Education and Development, 3(17), 23–27.
4. Khaydarov, S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development, 3(17), 28–33.
5. Xaydarov, S.A. (2025). Ijtimoiy-gumanitar fanlarda raqamli metodlardan foydalanish yo'llari. NEW RENAISSANCE International Scientific Journal, 2(1), 91–94.
6. Xaydarov, S.A. (2025). Yoshlarda vatanparvarlik hissini tarbiyalashda "Boburnoma" asariga ishlangan miniatyuralarning ahamiyati. Til va adabiyot.uz, 2, 11–12.
7. Khaydarov, S.A. (2025). On analysis of family factors and social creativity issues in the study of the psychological portrait of educational institutions' leaders. Tuijin Jishu / Journal of Propulsion Technology, 46(2).
8. Xaydarov, S. (2025). Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globallashuv jarayonidagi ahamiyati. 3(9), 261–265.
9. Komenskiy, Y.A. (1982). Didaktika buyuk asari. Moskva: Pedagogika.
10. Dewey, J. (1938). Experience and Education. New York: Macmillan.
11. Forobiy, A.N. (1993). Fozil odamlar shahri. Toshkent: Fan.
12. Kaykovus. (11-asr). Qobusnoma. [Tarjima]. Toshkent: Fan.
13. Muhammad Zahiriddin Bobur. (1530). Boburnoma. Toshkent: Fan.
14. Avesta. (5-asr). [Tarjima]. Toshkent: Fan.
15. Servantes, M. (1605). Don Kixot. Madrid: Espana.
16. Coelho, P. (1988). Alkimyogar. Rio de Janeiro: Brasil.
17. Yoqubov, O. (1990–1995). Ufq trilogiyasi. Toshkent: Sharq.